

Сліпчишин Л. Проблеми і труднощі підготовки майбутніх фахівців для творчих індустрій в умовах нестабільності ринку зайнятості /Л.Сліпчишин // Професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників : матеріали звітної наук.-прак. конф-ї ЛНПЦ ІПТО НАПН України. – Львів : Сполом, 2014. – С.86-89.

УДК 377.3:373.87

Лідія Сліпчишин

**ПРОБЛЕМИ І ТРУДНОЩІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ ТВОРЧИХ ІНДУСТРІЙ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РИНКУ
ЗАЙНЯТОСТІ**

Сучасний етап розвитку суспільства все більше обумовлюється досягненнями науково-технічного прогресу. Стратегії його розвитку змінюються на всіх рівнях (як на державному, так і регіональних), що в кінцевому результаті викликає радикальні зміни в економіці. Багатьма науковцями визнано, що у ХХІ ст. рушійною силою поступу є знання і талант, тому культура як один із найвагоміших компонентів суспільного розвитку перетворюється в базу економіки. У цьому контексті підвищення престижу творчих видів професій може забезпечити конкурентоспроможність тих регіонів, які потенційно вважаються депресивними. Тому в професійній освіті актуальною проблемою є підготовка майбутніх фахівців до творчої діяльності.

Підготовка особистості до майбутньої професійної творчості потребує врахування різних аспектів розгляду творчої діяльності фахівця, виховання творчого ставлення до праці та розвитку відповідних якостей. Зокрема можна виділити такі напрями досліджень: психологічні аспекти творчої діяльності (Д. Богоявленська, О. Диса, В. Дружинін, І. Калошина, В. Рибалка, В. Роменець); педагогічні аспекти творчої діяльності учнів і формування вольових якостей в її процесі (О. Гребенюк, О. Кучерявий, П. Підласий, О. Марченко, С. Сисоева); творча діяльність учнів ПТНЗ (В. Ковальчук, В. Мельник); організація роботи учнів з художньо-прикладної творчості в загальноосвітній школі та позашкільних закладах ((Ю. Бардашевська, О. Биковська, І. Гушулей, Г. Зиновкіна, В. Подоляк, Ю. Столяров),

концептуальні положення розвитку дизайн-освіти (С. Андрєєва, В. Бойчук, Л. Оршанський, В. Прусак, И. Ригова, В. Тищенко, О. Хмельовський, А. Чебикін). Незважаючи на таку увагу науковців до вивчення різних проблем творчої діяльності фахівців, існують труднощі з підготовкою робітників до самостійної творчої діяльності в умовах нестабільного ринку праці.

Метою статті є аналіз проблем і труднощів підготовки майбутніх фахівців для народних промислів і ремесел до самостійної творчої діяльності, які виникли в умовах нестабільного ринку праці та регіоналізації економіки.

Сьогодні провідним ресурсом конкурентної переваги фахівця і держави зокрема є культура та інтелектуальний потенціал. У цьому контексті актуальною проблемою державної соціально-економічної політики стала активізація того ресурсного потенціалу, який комплексно стимулюватиме розвиток територій, сприятиме підвищенню добробуту населення та забезпечуватиме конкурентні переваги. Тому доцільно формувати креативні регіони, ключовим чинником забезпечення конкурентоспроможності яких є активізація творчого потенціалу населення [1; 2].

На сучасному етапі розвитку світового господарства ринок творчих індустрій є одним з найдинамічніших сегментів економіки як розвинених країн, так і країн, що розвиваються. Для багатьох країн експорт продукції та послуг творчих індустрій є основною статтею доходів держави. Народні художні примисли є однією з культурних індустрій, яка має значний потенціал, проте в Україні він задіяний незначно. Продукція народних художніх промислів і творів мистецтв у загальній структурі українського експорту (станом на 2011 р.) становить незначну частку – близько 0,14 %, що свідчить про неповне використання потенціалу цієї галузі.

Аналіз сучасного стану розвитку художніх ремесел і промислів в Україні засвідчує наявність великої кількості осередків та унікальних промислів, де ще збережені традиції виробництва. Оскільки більшість промислів занепадає, це означає, що зусилля державної та регіональної влади, окремих громадських діячів щодо їх збереження є недостатніми. Щоб вийти з цієї непростої ситуації,

необхідно звернутися до потенціалу професійної освіти.

Для розв'язання зазначених проблем необхідно вирішити низку питань, серед яких, крім економічних і правових, є й освітні. Створення комплексної програми розвитку і поширення народних художніх промислів передбачає також підготовку молодого покоління майстрів не лише у художніх училищах (коледжах), але й у ПТНЗ художнього спрямування. Навчання у таких ПТНЗ за характером професійної діяльності потенційно є творчим, а реально залежить від сукупності чинників, які забезпечують створення творчого освітнього середовища в навчальному закладі.

Вже тривалий час спостерігається зростання попиту на творчу особистість, яка брала б активну участь у соціально-економічних процесах у суспільстві. Це спонукало до створення різноманітних систем підготовки людини до творчої діяльності у різних напрямках. На різних етапах її життя, пов'язаних з навчанням, ці системи мають свої особливості, які впливають на організацію творчої діяльності (дошкільна, шкільна, початкова професійна освіта в ПТНЗ, професійна освіта у ВНЗ). Розглядаючи різні стратегії, пов'язані з організацією творчої діяльності в навчальному закладі, можна констатувати, що найчастіше вони зорієнтовані на відокремлений від особистості розвиток мислення, уяви, обдарованості (розумової, технічної, інтелектуальної сфер тощо), в той час, як важливо освіту спрямовувати на формування повноцінної творчої особистості. У цьому разі педагогічна система, навчально-виховний процес мають трансформуватися на основі тих психологічних положень щодо розвитку творчої особистості, які обґрунтовані науковцями.

Не рідкість, коли в навчальній групі спостерігається значна розшарованість учнів щодо рівнів пізнавальних здібностей, навчальної мотивації та готовності до учіння, а також наявності певного виду обдарованості (інтелектуальної, художньої, технічної тощо). Ігнорування цих відмінностей призводить до того, що здібний учень реалізує себе не повною мірою, оскільки зміст і логіка навчання предметів підпорядковані стандарту. Тому педагоги використовують диференційовані та індивідуальні форми,

підганяючи кількість навчального матеріалу і темп навчання під актуальні можливості учня. У таких умовах робота педагогів ускладнюється непропорційно до ефективності результатів, адже поза увагою знаходяться учні з низькими здібностями. Відповідно набувають особливої актуальності ті педагогічні методики і технології, які дозволяють працювати ефективно з учнями, що мають різний ступінь готовності до навчання, а також надають можливість цим учням виявляти творчий потенціал. Крім того учні відрізняються соціокультурними та індивідуальними потребами та інтересами, що особливо помітно в ПТНЗ художнього спрямування.

Незважаючи на те, що контингент має певні особливості щодо характеру пізнавальної потреби і рівня пізнавальної активності, навчання у різних закладах має неоднакову результативність. Найкращі результати демонструють ті професійно-технічні навчальні заклади, в яких створені освітнє середовище та умови, спрямовані на творчий розвиток особистості учнів у різних напрямках, хоча провідним напрямом завжди залишається професійний. Вивчення досвіду цих закладів дає уявлення про те, які чинники обумовлюють ефективність роботи і чи в стані учень самостійно використати ці умови.

Професійна спрямованість учня визначається сукупністю мотивів, до яких можна віднести: мотив вибору професії, уявлення про професію, орієнтація у професійному середовищі, професійні цінності, бачення свого місця в професії. Усвідомлення цих мотивів для опанування професією на високому рівні можна розглядати як мотиваційну компетенцію. Тому систематичне досягнення цілей педагогів щодо поглиблення професійного інтересу і ознайомлення учнів зі змістом професійної діяльності підвищують мотиваційну компетенцію учня.

Значний потенціал щодо збагачення змісту навчання мають позаурочні форми організації навчання: факультативи, конкурси професійної майстерності, конференції, зустрічі з майстрами, новаторами і раціоналізаторами виробництва, гуртки (предметні, художньої, художньо-прикладної та технічної творчості),

виставки творчих робіт тощо. Ці форми пройшли перевірку часом і надалі вважаються ефективними для підвищення професійної мотивації учнів.

Пошук ефективних підходів до формування загальнокультурної та професійної компетентностей майбутніх робітників актуалізував зацікавленість педагогів музейною технологією, відповідно до якої цінність музейних експонатів визначається тим культурним і освітнім потенціалом, що закладений в них і може бути використаний для національного, художньо- і професійно-творчого виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів. У цьому аспекті значний педагогічний потенціал мають колекції кращих робіт учнів за напрямками (художня, технічна, художньо-прикладна творчість). Незалежно від типу музею у відвідувачів має розвиватися асоціативне мислення, формуватися естетичний відгук на побачене, відбуватися оволодіння навичками технічної чи матеріально-художньої творчості. Тому створення у професійно-технічних закладах профільних музеїв, функціонування яких: оптимізує вивчення професійно орієнтованих дисциплін, є доцільним, оскільки це дозволить більше уваги приділяти проблемі гармонізації логічного та образного мислення, розвитку творчості (художньої, художньо-технічної, технічної), формуванню ціннісного ставлення до продуктів власної діяльності.

Таким чином, творча індустрія, зокрема народні художні ремесла і промисли, є важливою галуззю, розвиток якої в проблемних регіонах здатний підвищити їх конкурентоспроможність. Сьогодні фахівців для цієї галузі готують художні училища (коледжі), професійно-технічні навчальні заклади художнього спрямування. Значну роботу з залучення молоді до гуртків художньої і художньо-прикладної творчості проводять центри творчості. Основна мета освітньої діяльності в цих закладах – актуалізація творчої активності учнів і спрямування їхнього креативного потенціалу відповідно до потреб суспільства на підвищення конкурентної переваги особистості та галузі.

1. Мікула Н. Кластер народних промислів у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності регіону /Н.Мікула, О.Дацко [Електронний ресурс] –

Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mep/2011_12-13/9
Mikula.

2. Чужиков В. І. Креативний регіон у креативній моделі регіонального розвитку / В.І. Чужиков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chtei-knteu.cv.ua/zmi.php>.